

БІЙ ЗА МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ

до Дня пам'яті Героїв Крут

*Їх – юних сміливців, лиш жменька була –
Із серцем зі сталі і духом з граніту.
О, велич летіла у вічність з їх лав
І чин їх навіки став юності міфом.*

Дяченко Михайло «Крути»

Бій під Крутами – відбувся 16 (29) січня 1918 р. на залізничній станції Крути під селищем Крути та поблизу села Пам'ятне, за 130 кілометрів на північний схід від Києва.

Тривав 5 годин між 4-тисячною більшовицькою армією Михайла Муравйова та загonom з київських студентів і бійців вільного козацтва, що загалом нараховував близько 400

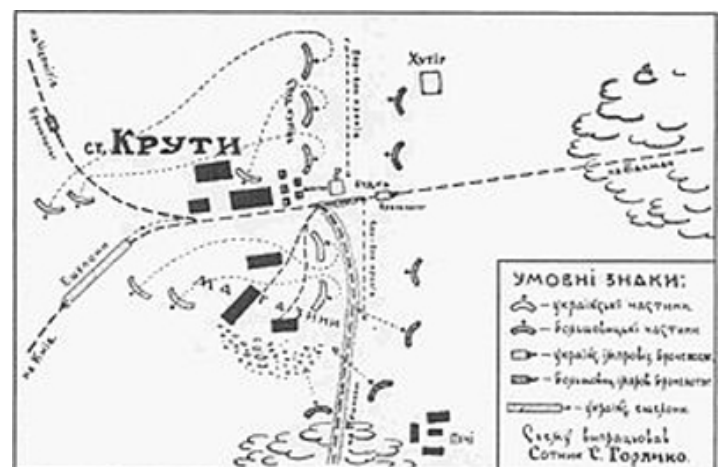
вояків. Закінчився поразкою українських загонів, які захищали підступи до Києва.

Битва не мала вирішального значення у перебігу військових дій, однак завдяки героїзму загону української молоді в українській історії вона стала символом самопожертви і відданості своєму народові.

29 героїв української землі були замордовані та розстріляні, більшовики не дозволили місцевим селянам поховати загиблих. Бійці, яким вдалося врятуватись, вночі розібрали залізничну колію і все-таки на кілька днів затримали наступ Червоної армії.

19 березня 1918 року, після звільнення території України від більшовиків, за розпорядженням українського уряду у Києві на Аскольдовій могилі відбувся урочистий похорон полеглих у бою.

У радянський час могили полеглих під Крутами було зруйновано. Сьогодні на місці героїчного бою українських студентів і на могилі молодих патріотів встановлено пам'ятні знаки.

Вшанування пам'яті Героїв Крут

Про вшанування пам'яті Героїв Крут : Указ Президента України від 15.01.2007 р. № 15/2007 // *Урядовий кур'єр*. – 2007. – 18 січ. (№ 9). – С. 4.

Про відзначення подвигу героїв бою під Крутами : Постанова Верхов. Ради України від 16.05.2013 р. № 261-VII // *Відомості Верховної Ради України*. – 2014. – № 1. – Ст. 34.

Ювілейна монета номіналом 2 гривні випущена Національним банком України до 80-річчя бою під Крутами.

Введено в обіг 30 січня 1998 року.

Належить до серії "Відродження української державності".

З документального фонду бібліотеки

Українська Центральна Рада : док. і матеріали : у 2 т. – Київ : Наук. думка, 1997. – Т. 2 : 10 грудня 1917 р. – 29 квітня 1918 р. – 424 с.

У Четвертому Універсалі уряд УНР закликав до боротьби з більшовицькими військами, а вже 5 січня 1918 р. на зборах студентів молодших курсів Київського університету св. Володимира і Українського народного університету було ухвалено створення студентського куреня Січових Стрільців.

Незабаром з'явилося у київських газетах звернення до українського студентства.

Звернення до українського студентства // Нова Рада. – 1918. – 11 січня.

«Прийшов грізний час для нашої Батьківщини. Як чорна гайворонь, обсіла нашу Україну російсько-«більшевицька» грабіжницька орда, котра майже щодня робила у нас нові захвати, і Україна, одрізана звідусіль, може врятувати опинитись в дуже скрутному стані.

В цей час Українська фракція центру Університету св. Володимира кличе студентів-українців усіх вищих шкіл негайно прийти на підмогу своєму краю і народові, одностайно ставши під прапор борців за волю України проти напасників, які хочуть придушити все, що здобуто нами довгою, тяжкою героїчною працею.

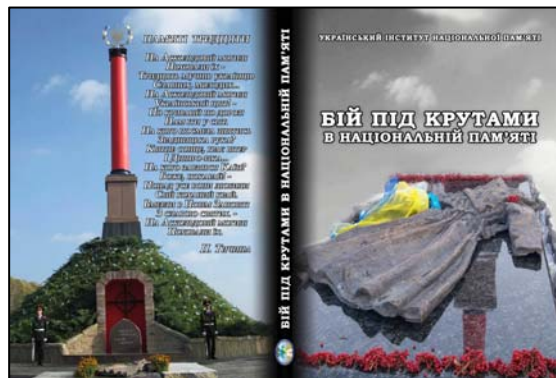
Треба за всяку ціну спинити той похід, який може призвести Україну до страшної руїни і довговічного занепаду. Хай кожен студент-українець пам'ятає, що в цей час злочинно бути байдужим...

Сміливо ж, дорогі товариші, довбаймо нашу скелю і йдімо віддати, може, останню послугу тій великій будові, яку ми ж самі будували — Українській державі!

Записуйтеся до «Куреня Січових Стрільців», який формується з студентів Університету св. Володимира та Українського Народного Університету, звідки, мабуть, ми будемо розподілені серед декотрих українських військових частин, для піднесення культурно-національної свідомості та відваги...»

Бій під Крутами в національній пам'яті : зб. док. і матеріалів. – Київ : Пріоритети, 2013. – 288 с.

Збірник присвячений битві під Крутами 29 січня 1918 р. Містить архівні документи, спогади, фотодокументи, друковані видання, що показують особливості відбиття в національній пам'яті цієї події, формування культу Героїв Крут та заходи щодо їхнього вшанування.

Героїка трагедії Крут. – Київ : Сергійчук М. І., 2008. – 488 с.

У спогадах учасників студентського бою під Крутами 29 січня 1918 р., роздумах сучасників, поетичним і публіцистичним словом на тлі для нас трагічних суспільно-політичних і військових подій осмислюється героїка подвигу юнаків в ім'я України.

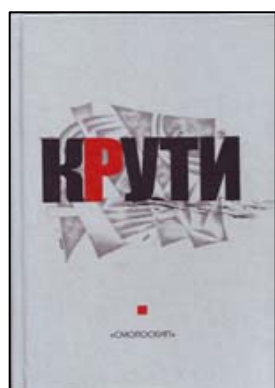
Матеріали видання подаються, як правило, в оригіналі, друковані раніше тільки в еміграції й часто без повних імен авторів.

Злочин / упоряд. Петро Кардаш. – Мельбурн ; Київ : Фортуна, 2003. – 554 с.

Книга написана не одним автором, а десятками людей, котрі, здебільшого, й не думали ніколи братися за писання спогадів про події, бути учасниками яких випала їм доля. Та пам'ять про жорстокі часи і невимовний біль за втратами спонукав їх, аби вони розповідали, писали, переказували молодшим про нелегку долю свою й усього українства.

«Злочин» має сумний зміст і засвідчує про нечуваний досі в світі геноцид проти однієї нації – української.

Тексти спогадів надруковані мовою оригіналів, поданою у першому виданні, із збереженням мовностилістичних та орфографічних особливостей.

Крути : зб. у пам'ять героїв Крут / упоряд.: О. Зінкевич, Н. Зінкевич. – Київ : Смолоскип, 2008. – 422 с.

До збірки «Крути», виданої до 90-річчя бою, увійшли найрізноманітніші матеріали. Це й історичні матеріали та статті, в яких розкривається хід та причини трагедії, і художні твори, але насамперед – публіцистика різних часів. Найцінніша частина книги — спогади нечисленних учасників бою, яким вдалося вижити.

Багато матеріалів, узятих із важкодоступних діаспорних видань, публікуються в Україні вперше..

Сорока Ю. В. Бій під Крутами / Ю. В. Сорока. – Київ : Золоті ворота, 2013. – 120 с. – (Знамениті події історії України).

Роки нестримною ходою продовжують свій рух, усе далі й далі відкидаючи нас у часі від подій початку ХХ сторіччя, коли у полум'ї революції народжувалась Українська Народна Республіка. Народжувалась, щоб усього лиш на коротку мить посіяти в серцях справжніх українців надію на відродження колишньої величі козацької Гетьманщини, вчинити відчайдушну спробу продемонструвати світові, що Україна є самостійною державою.

У книзі мова йде про знаменитий за своєю трагічністю і героїзмом бій під Крутами. Не буде перебільшенням сказати, що цей бій, а також значення, яке він мав у боротьбі за незалежність України, посідають одне з чільних місць у новітній історії Української держави.

Інтернет-ресурси

Бій за майбутнє України [Електронний ресурс] : 29 січня – день пам'яті полеглих у бою під Крутами // *Український інститут національної пам'яті*. – Київ, 2017. – Режим доступу: <http://www.memory.gov.ua/news/bii-za-maibutne-ukraini-29-sichnya-den-pam-yati-poleglikh-u-boyu-pid-krutami>

Бій під Крутами 29 січня 1918... [Електронний ресурс]: виставка // *Центральний державний архів вищих органів влади та управління України*. – Київ, 2017. – Режим доступу: <http://tsdavo.gov.ua/4/webpages/62946396.html>

Бій під Крутами (Бой под Крутами) [Електронний ресурс] // *Україна: історія великого народу* : енцикл. історії України. – Київ, 2013–2017. – Режим доступу: <http://litopys.com.ua/encyclopedia/ukra-na-p-d-chas-revoluyuts-1905-1907-rr/biy-pid-krutamy-boy-pod-krutamy>

Шушківський А. І. **Крути** [Електронний ресурс] / А. І. Шушківський // *Енциклопедія сучасної України* / Ін-т енцикл. дослідж. НАН України. – Київ, 2014–2017. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=2280

Kruty, Battle of [Електронний ресурс] // *Internet Encyclopedia of Ukraine* = *Енциклопедія України в Інтернеті* / Canadian Institute of Ukrainian Studies. – Торонто, 2001–2017. – Режим доступу: <http://www.encyclopediaofukraine.com/display.asp?linkPath=pages/K\R/KrutyBattleof.htm>

Ковальчук М. **Бій під Крутами: відомі й невідомі сторінки** [Електронний ресурс] / М. Ковальчук // *Історична правда* : інтернет-вид. – 2014. – 29 січ. – Режим доступу: <http://www.istpravda.com.ua/research/2014/01/29/141189>

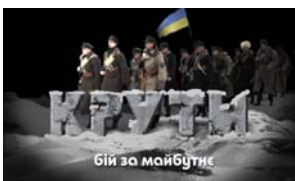
Любарець А. **Бій під Крутами в сучасній українській історичній пам'яті** [Електронний ресурс] / А. Любарець // *Історична правда* : інтернет-вид. – 2012. – 29 січ. – Режим доступу: <http://www.istpravda.com.ua/research/2012/01/29/70470>

Файзулін Я. **Бій під Крутами: як відрізнити історичну правду від міфу** [Електронний ресурс] / Я. Файзулін // *Тиждень* : інтернет-вид. – 2012. – 29 січ. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/History/40792>

Герої Крут [Електронний ресурс] // *Велич особистості* : цикл прогр. / авт. Ірина Фаріон. – Київ, 2016. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=zW7ST_uVCKg&feature=youtu.be

Герої України. Крути. Перша Незалежність [Електронний ресурс] / Нац. телекомпанія України, Студія док. фільмів ; авт. сценарію та реж. С. Потапчук. – Київ, 2014. – Режим доступу: http://1tv.com.ua/programs/kruty_persha

Крути: молода кров [Електронний ресурс] // *Україна: забута історія* : онлайн-проект / Телеканал "Мега". – Київ, 2013. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=ddt81Aea_S4

Меморіальний комплекс "Пам'яті героїв Крут" [Електронний ресурс] // Музеї Чернігівщини : веб-портал музеїв і заповідників Чернігова та Черніг. обл. – Чернігів, 2014–2017. – Режим доступу: <http://museum.cult.gov.ua/memorialnyj-kompleks-pamyati-herojiv-krut>

ПАМ'ЯТАЙ
ПРО КРУТИ!
29 січня 1918

Пам'ятай про Крути [Електронний ресурс] : молодіж. кампанія / Міжнар. благод. установа "Центр нац. відродження". – Київ, 2012–2017. – Режим доступу : <http://kruty.org.ua>